

Seat No. : _____

MA-I-01

April-2007

Sanskrit (Special)
(Natya or Natya Siddhant)

Paper-I

उत्तररामचरितम् of भवभूतिः ॥

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

१. (क) नीचेनामांथी कोठपशु भे श्लोकनो अनुवाद करो : (१०)
1. (a) Translate any **two** of the following verses : (10)
- (१) तुरगविचयव्यग्रानुर्वीभिदः सगराध्वरे
कपिलमहसामर्षात् प्लुष्टान् पुरा प्रपितामहान् ।
अगणिततनूतापं तप्त्वा तपांसि भगीरथो
भगवति ! तव स्पृष्टानद्भिश्चिराद् उदहीधरत् ॥
- (२) दलति हृदयं गाढोद्वेगं द्विधा तु न भिद्यते
वहति विकलः कायो मोहं न मुञ्चति चेतनाम् ।
ज्वलयति तनूमन्तर्दाहः करोति न भस्मसात्
प्रहरति विधिर्मर्मच्छेदी न कृन्तति जीवितम् ॥
- (३) चूडाचुम्बितकङ्कपत्रमभितस्तूणीदयं पृष्ठतो
भस्मस्तोकपवित्रलाञ्छनमुरो धत्ते त्वचं शैरवीम् ।
मौर्व्या मेखलया नियन्त्रितमधोवासश्च माञ्जिष्ठकं
पाणौ कार्मुकमक्षसूत्रवलयं दण्डोऽपरः पैप्पलः ॥
- (४) व्यतिषजति पदार्थानान्तरः कोऽपि हेतु –
न खलु बहिदुपाधीन् प्रीतयः संश्रयन्ते ।
विकसति हि पतङ्गस्योदये पुण्डरीकं
द्रवति च हिमरश्मावुद्गते चन्द्रकान्तः ॥
- (ख) नीचेनामांथी कोठपशु भे संदर्भ साथे समजावो : (१०)
- (b) Explain with reference to context any **two** of the following : (10)
- (१) देव ! उपस्थितः ।
(२) अपि कुशलं कुमारलक्ष्मणस्य ।
(३) अहो, उत्खातमिदानीं में परित्यागलज्जाशल्यमार्यपुत्रेण ।
(४) शृणोतु लोकः ।
(५) अहो संविधानकम् ।

૨. “શમ્બૂકવધની પુરાકથાનું પુનઃનિર્માણ તે જ ‘ઉત્તરરામચરિત’ છે.” – એ વિધાનની ચર્ચા કરો. (૨૦)
2. “The Myth of Shambuka-Vadha is reconstructed as the “Uttara-rama-charita” – Discuss the statement. (20)

અથવા/OR

૨. નીચેનામાંથી કોઈપણ બે ટૂંકનોંધ લખો : (૨૦)
2. Write short notes on any **two** : (20)
- (ક) ચિત્રવીથિકા પ્રસંગઃ ।
- (ખ) છાયાસીતાડકઃ ।
- (ઘ) સપ્તમાઠકસ્ય ગર્ભાઠકઃ ।
- (ગ) રામસ્ય પ્રજારાધનસ્ય ફલમ્ ।
૩. નીચેના વિષયોની ઉપર વિવેચનાત્મક નોંધ લખો : (કોઈપણ બે) (૨૦)
3. Write critical notes on the topics given below : (any **two**) (20)
- (ક) કારુણ્યં ભવભૂતિરેવ તનુતે ।
- (ખ) ઉત્તરરામચરિતસ્ય ‘પ્રસ્તાવના’ ।
- (ગ) ભવભૂતેઃ જીવનં સમયશ્ચ ।
- (ઘ) લોકોત્તરરામસ્ય ઉત્તરં ચરિતમ્ ।

૪. તત્ર વિભાવાનુભાવવ્યભિચારિસંયોગાદ્ રસનિષ્પત્તિઃ । – સમજાવો. (૨૦)
4. તત્ર વિભાવાનુભાવવ્યભિચારિસંયોગાદ્ રસનિષ્પત્તિઃ । – Explain. (20)

અથવા/OR

૪. વિવેચનાત્મક નોંધ લખો : (ગમે તે એક) (૨૦)
4. Write a critical note : (any **one**) (20)
- (ક) અનુકૃતિ-અનુમિતિવાદઃ ।
- (ખ) સાધારણીકરણમ્ ।
- (ગ) રસોત્પત્તિવાદે દોષાઃ ।।

૫. (ક) ‘નાટક’ અથવા ‘પ્રકરણ’ રૂપકનાં લક્ષણો આપો. (૫)
- (ખ) એકાંકી રૂપકોનાં મુખ્ય લક્ષણો આપો. (૫)
5. (a) Give features of ‘Nataka’ or ‘Prakarana’. (5)
- (b) Give main features of ‘One-Act’ Plays. (5)

(ગ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો :

(૧૦)

- (૧) અદ્ભૂત રસ કઈ સન્ધિમાં પ્રયોજાય છે ?
 (A) ગર્ભ
 (B) નિર્વહણ
 (C) મુખ
 (D) અવમર્શ
- (૨) નાયકનો નર્મ-સચિવ કોણ હોય છે ?
 (A) મન્ત્રી
 (B) દૂત
 (C) વિદૂષક
 (D) પ્રતીહારી
- (૩) મિશ્રવિષ્કંભક કેવા પાત્રોથી પ્રયોજાય છે ?
 (A) સંસ્કૃતભાષી
 (B) પ્રાકૃતભાષી
 (C) સંસ્કૃત-પ્રાકૃતમિશ્રભાષી
 (D) અનુભયભાષી
- (૪) નાટ્ય-રૂપક અને રૂપક-અલંકાર શેને આભારી છે ?
 (A) વિરોધ
 (B) અભિનય
 (C) સાદૃશ્ય
 (D) અભેદ
- (૫) પ્રાસંગિક કથાવસ્તુનું બીજું નામ શું છે ?
 (A) મુખ્ય
 (B) પતાકા
 (C) ચૂલિકા
 (D) અવાન્તર
- (૬) વિશ્વનાથના મતે 'ઉત્તરરામચરિત' કેવું નાટક છે ?
 (A) કરુણ પ્રધાન
 (B) શૃંગાર પ્રધાન
 (C) કરુણ વિપ્રલંભ
 (D) અદ્ભૂત
- (૭) નાયકની પાંચ અવસ્થાઓ કઈ કઈ છે ?
- (૮) ચતુર્વિધ અભિનયનાં નામ કયાં કયાં છે ?
- (૯) નટરાજની સ્તુતિ કરતો શ્લોક લખો.
- (૧૦) ત્રિવિધ 'અન્વિતિ' (Unity) કઈ કઈ છે ?